

ZÁKLADNÍ ŠKOLA BENEŠOV, JIRÁSKOVA 888

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

1. Úvod

Jsme si vědomi, že úspěch žáků při vzdělávání je podmíněn mnoha faktory, které se vzájemně prolínají. Předpokladem pro školní úspěšnost je především dostatečné rozvinutí intelektových schopností dítěte. Jejich plné využití však může být z nějakého důvodu zablokováno, ať již jako důsledek dlouhodobého vývoje, nebo důsledek neočekávaných okolností v životě žáka. V takovém případě hovoříme o tzv. relativní školní neúspěšnosti, při které oslabený výkon žáka bývá způsoben např. nízkou sebedůvěrou, špatným sebehodnocením, nedostatečnou motivací, negativním postojem ke škole, mimořádnou událostí v rodině a jinými emočními či zdravotními problémy.

Faktory ovlivňující úspěch či neúspěch žáka:

- a) Osobnost dítěte – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy chování, zdravotní komplikace, snížené nadání pro určitý předmět
- b) Rodinné zázemí v kulturně odlišných podmínkách – jiný hodnotový žebříček, jazyková bariéra
- c) Rodinné prostředí s nedostatečným zájmem o školu a školní dění – nedostatek motivačních impulzů, negativní postoj rodičů směrem ke škole
- d) Rodinné prostředí zaměřené na výkon nebo příliš ochranné
- e) Vztahy ve škole a mezi vrstevníky – (ne)příznivé sociální klima

Cílem školy je reagovat na změny ve výkonu žáka co nejdříve, pokusit se rozpoznat příčiny selhání, aby mohla přistoupit k nastavení podpůrných opatření, které by napomohly zlepšení stávající situace. Celkové řešení problémových situací se proto neobejde bez zvýšené spolupráce s rodinou žáka, stejně tak jako využití spolupráce s dalšími odborníky (např. školské poradenské zařízení apod.).

Škola dlouhodobě usiluje o vytváření takových podmínek ke vzdělávání, které by co nejvíce eliminovaly riziko selhávání žáků. I z tohoto důvodu v naší škole působí řada odborníků - školní psycholog, metodik prevence, výchovní poradci a (v současné době) asistenti pedagoga, pedagogický logoped, jednáme o zřízení funkce sociálního pracovníka.

2. Řešení školní neúspěšnosti

Je důležité podrobit dítě kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, která by odhalila konkrétní příčiny jeho selhávání ve škole.

Diagnostika žakových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb pak škole umožní nastavit vhodná opatření. Snažíme se reagovat včas tak, aby byl žák schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi "úspěšné žáky".

Možná opatření volíme vždy individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

1. **Poruchy** učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů, včetně kompenzačních pomůcek na základě doporučení školského poradenského zařízení (dále ŠPZ), integrace žáka a vytvoření individuálního vzdělávacího plánu (dále IVP).

2. **Odchylka** v celkové úrovni inteligence: žákovi bude stanoveno základní učivo, které po něm bude požadováno podle jeho možností a schopností, vhodné metody práce, motivace - zažití úspěchu, možnost opravit si známku, individuální konzultace ve vyučování i mimo něj, spolupráce se ŠPZ - integrace na základě IVP a realizování dalších podpůrných opatření doporučených poradnou.

3. Žáci, jejichž neúspěšnost souvisí spíše s **mimo osobnostními** faktory – kulturně-odlišné prostředí a znevýhodnění vyplývající ze situace rodinného prostředí: motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole, práce s klimatem třídy a začleňování těchto dětí do majoritního kolektivu

4. Žáci s vysokou **absencí** jsou také často ohroženi školní neúspěšností: je důležité včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky - plán dostudování učiva a harmonogram dozkoušení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví harmonogram a různé způsoby podpory dítěte.

3. Postup školy při řešení školní neúspěšnosti

- Případná zjištění konzultuje příslušný vyučující v co nejkratším termínu s třídním učitelem žáka. Ten neprodleně informuje výchovného poradce a následně zákonného zástupce. Po vzájemné domluvě vytváří učitel společně s třídním učitelem a výchovným poradcem strategii, jak zabránit dalšímu zhoršování prospěchu. O jejím vypracování je informován zákonný zástupce žáka.
- Je-li situace vyhodnocena jako závažnější, tj. neúspěch je způsoben více faktory, doporučí třídní učitel (po konzultaci s výchovným poradcem) zákonnému zástupci návštěvu ŠPZ, popř. konzultaci odborníka.
- Kromě okamžitého zjišťování poklesu výkonu žáka jsou zákonní zástupci pravidelně informováni o (ne)prospěchu v rámci pravidelného čtvrtletního hodnocení, a to i písemně.

Žáci, kteří byli hodnoceni jako neprospívající, nebo žáci, u kterých byl shledán výrazný pokles školních výsledků:

- V co nejkratším termínu iniciovat schůzky, na kterých jsou prodiskutovány vhodné postupy. Účastníky jsou třídní učitel, výchovný poradce, učitel/é příslušných předmětů, následně zákonní zástupci, žák, popř. vedení školy či zástupce ŠPZ (dle závažnosti).
- Navrženy budou možnosti a opatření vedoucí k nápravě, zároveň bude navržen termín kontrolní schůzky, na které bude vyhodnocena úspěšnost zvolených postupů.
- Vždy je nabízena možnost využít individuální konzultace žáka se školní psycholožkou nebo výchovnou poradkyní (nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů apod.) či metodikem prevence (jsou-li zjištěny důvody v oblasti sociální)
- Nedojde-li k nápravě stávající situace, je zpravidla doporučeno vyšetření v ŠPZ.

Žáci, u kterých došlo k poklesu výkonu z důvodu dlouhodobé nemoci nebo jiných komplikací:

- Důležité je včas zajistit žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky ve všech předmětech
- Sestavení realizovatelného plánu dostudování učiva a harmonogramu dozkoušení
Možnost konzultace s žákem a rodiči a navržení různých způsobů podpory dítěte

4. Poskytování podpůrných opatření (formy a metody práce), vytváření plánu

Možné formy a metody práce:

- stanovení přiměřeného obsahu učiva – učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním)
- zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva
- zadání práce pro domácí přípravu
- dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem
- možnost plnit zadané úkoly v rámci volných hodin ve škole, možnost doučování
- užívání podpůrných aktivit
- oznámení písemné práce dopředu
- stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva
- možnost opakovaného opravného pokusu
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- individuální práce žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva

Funkčnost poskytovaných podpůrných opatření je ve stanovené době vyhodnocována.

Poskytovaná podpůrná opatření jsou po stanovené době vyhodnocena ve směru naplnění cílů (viz níže). V opačném případě škola volí další postupy (např. osobní konzultace se zákonným zástupcem žáka, zapojení školní psycholožky do práce se žákem, odeslání žáka k vyšetření do ŠPZ aj.).

5. Jakou roli hraje sebedůvěra a sebehodnocení žáků ve vztahu ke školní práci?

Úspěch žáka ve škole nezávisí jenom na jeho schopnostech, ale i na jeho sebehodnocení a míře sebedůvěry. Důležité je, aby dítě mělo k sobě kladný vztah a dostatečně si uvědomovalo svoji vlastní důležitost a jedinečnost; takový přístup pak výrazně kladně ovlivňuje jeho postoj ke školní práci.

Základem úspěchu je dostatečné množství sebedůvěry, které umožňuje dítěti pracovat na úrovni, která odpovídá jeho schopnostem. Naopak nízká míra sebedůvěry brání dosažení očekávaných výsledků. Děti s nízkou sebedůvěrou bývají nejisté, mívají velké obavy z případného selhání a tím mají i větší sklon k různým úzkostem. A každé dítě má, dle svých možností, potřebu zažívat úspěch.

Špatné sebehodnocení je příčinou toho, že dítě přestává usilovat o dobrý prospěch ve škole a na školní práci rezignuje. Důsledkem selhání žáka a zhoršení jeho prospěchu může být jednak špatný postoj ke škole nebo také nedostatek motivace. Rodič může schopnosti dítěte podceňovat, ale naopak i přeceňovat. Jestliže rodiče kladou na dítě nepřiměřené požadavky, dochází pak k opakovanému selhávání a projevené zklamání rodičů pak dítě velmi snadno projektuje do názoru a pohledu na sebe sama, čímž dochází k dalšímu oslabování sebedůvěry.

Z pohledu intelektuálního vývoje

- klademe na dítě přiměřené nároky, které nepřekračují jeho schopnosti
- posilujeme jeho kompetence – zdůrazňujeme jeho pozitivní stránky
- jsme mu osobně nápomocni a radujeme se z jeho úspěchů

- začleníme do zkušeností dítěte roli úspěchu a umožníme mu dosažení tohoto úspěchu

Z pohledu citového vývoje

- oceňujeme jeho jedinečnost a vyhýbáme se srovnávání
- pomáháme dítěti s přijetím sama sebe tím, že mu dáváme najevo naše přijetí
- oceňujeme schopnost vcítění se do pocitů druhých
- motivujeme k práci

Z pohledu duševního vývoje

- dbáme na smysl pro zvědavost
- aktivitu dítěte chápeme jako projev tvůrčí energie
- umožňujeme dítěti vyslovovat vlastní názory
- pomáháme nacházet alternativní řešení
- rozvíjíme návyky pro lepší zvládnání problémů

6. Schéma postupu školy při prvotních projevech vzdělávacích obtíží žáka

1. Učitel upozorní třídního učitele na zhoršující se prospěch žáka v daném předmětu, popř. TU při pravidelné kontrole prospěchu v elektronické žákovské knížky zjistí zvyšující se počet špatných známek žáka. Podnět k řešení neprospěchu žáka však může vznést výchovný poradce či vedení školy na základě objektivně zjištěných skutečností.

2. TU obratem informuje příslušného výchovného poradce a iniciuje společnou schůzku i s příslušným učitelem. Pokud se jedná o žáka s potřebou podpůrných opatření (tj. má doporučení z poradny), tým společně vyhodnotí, zda vzniklé problémy nemohou souviset s jeho znevýhodněním, popř. s nedostatečnou podporou žáka ve vztahu k jeho diagnóze. Z jednání je vyhotoven zápis o dalším plánovaném postupu (vypracuje TU, podepíší všichni účastníci, je uvedeno datum schůzky). Stanoven je termín dalšího setkání ve vztahu k vyhodnocení účinnosti stanoveného postupu (zpravidla za 4 týdny). Jsou informováni zástupci ředitele pro jednotlivé stupně.

3. TU iniciuje v nejkratším možném termínu schůzku se zákonným zástupcem žáka ve škole, na které ho seznámí s plánovaným postupem školy. Zákonný zástupce se k postupu vyjádří a naplánovanou strategii stvrdí svým podpisem, je domluven termín dalšího setkání k vyhodnocení efektivity postupu (tj. po termínu, kdy byla efektivita nastavených opatření vyhodnocena školou, tj. zpravidla za 5 týdnů).

V případě potřeby (dle závažnosti problému) se schůzky účastní též učitel a VP. Informováni jsou zástupci ředitele.

Pokud zákonný zástupce neprojevuje zájem situaci řešit nebo nelze z jakéhokoli důvodu schůzku domluvit, jsou informováni zástupci ředitele. Zákonný zástupce je k řešení situace následně vyzván vedením školy písemně.

4. Spolupráce se zákonnými zástupci:

- sleduje pravidelně studijní výsledky žáka v elektronické žákovské knížce
- v případě jakýchkoli změn nebo problémů kontaktuje co nejdříve vyučujícího, popř. TU a domluví si s ním jednání
- dohlíží na pravidelnou a systematickou domácí přípravu dítěte do školy
- napomáhá realizovat všechna dohodnutá opatření
- pomáhá dítěti v případě absencí doplnit si probrané učivo (možno ofotit od spolužáka, vlepít do sešitu)

5. Spolupráce se žákem:

- ve škole se při jakémkoli problému obrátí na vyučujícího (TU, výchovné poradce, metodika prevence, AP pokud ho má žák přiděleného)
- doma se pravidelně a systematicky připravuje do školy
- využívá možnosti konzultací
- využívá možnosti ofocení zápisů a pracovních listů v případě absence (v rámci třídní spolupráce)

6. Ve stanoveném termínu (tj. cca za 4 týdny) zhodnotí učitel+ TU + VP aktuální stav. Ze společné schůzky je vyhotoven zápis. V případě, že nedošlo ke zlepšení žákova prospěchu, je následně (zpravidla do 1 týdne) vypracován plán postupu (dle instrukcí VP). Informováni jsou zástupci ředitele.

7. TU na domluvené schůzce se zákonnými zástupci (tj. cca za 5 týdnů od prvního setkání) jej informuje o aktuálním stavu, v případě neúčinnosti nastavených opatření jej seznámí s obsahem vypracovaného plánu. Zákonný zástupce svým podpisem plán stvrdí. Plán je nedílnou součástí dokumentace žáka. Informováni jsou zástupci ředitele.

Pokud se zákonný zástupce z jakéhokoli důvodu následné schůzky nezúčastní, je mu plán zaslán doporučeně prostřednictvím zástupců ředitele.

8. Nejpozději po 3 měsících od vypracování plánu je jeho účinnost školou vyhodnocena. Plán Vyhodnocuje učitel + TU + VP. Informováni jsou zástupci ředitele.

9. V případě, že je plán neúčinný, tj. prospěch žáka je setrvale slabý, je TU iniciována schůzka se zákonnými zástupci, kde je mu zpravidla doporučeno obrátit se na ŠPZ, popř. je do řešení zapojen další odborník (např. školní psycholog) nebo je zvolena jiná strategie dalšího postupu.

7. Závěr

Cílem školy je poskytnout všem žákům zdravé prostředí pro jejich zdárný vývoj – ať se již jedná o eliminaci vzniku rizikového chování či předcházení školní neúspěšnosti. Oba faktory vnímáme jako velmi důležité a pro zdravý vývoj žáků nezbytné. Rozvoj a budování zdravého sebevědomí.

V Benešově, dne 1. 9. 2020

Mgr. Petr Šedivý, ŘŠ

Přílohy:

NÁVOD

Záznam o jednání s žákyní/žákem a zákonným zástupcem žákyně/žáka

Jméno žákyně/žáka: ..... **Nar.:**

.....

Třída: ..... **Datum:**

.....

Jednání s žákyní/žákem a jejím/jeho zákonným zástupcem bylo zaměřeno na školní neúspěšnost a rizikové chování žákyně/žáka, které svou závažností narušuje proces vzdělávání dané žákyně/daného žáka, případně dalších žáků.

Jednání s žákyní/žákem a jejím/jeho zákonným zástupcem bylo zaměřeno na riziko neúspěšnosti ve vzdělávání na základě výsledků pedagogické diagnostiky.

Oblasti nápravy

Žákyně/žák bude usilovat o nápravu níže uvedeného rizikového chování (dané oblasti zaškrtněte, případně doplňte):

Rizikové chování žáka			
nenosení pomůcek		agresivní chování	
neplnění domácích úkolů	X	šikana	
podvodné jednání		krádež/e	
narušování výuky		ničení majetku školy	
odmítání práce při vyučování	X	ničení majetku jiných osob v rámci školy	
nerespektování pokynů učitele	X	užívání návykových látek ve škole a její blízkosti	
nevhodné chování ke spolužákům		poskytování návykových látek ostatním	
nevhodné chování k pracovníkům školy		nošení nevhodných předmětů do školy	
pozdní příchody		jiné: Nevyužití možnosti doučování, konzultací	X
záškoláctví		jiné:	
skryté záškoláctví		jiné:	
vulgární chování		jiné:	

Náprava bude uskutečněna za podpory ze strany školy a zákonných zástupců (dané zaškrtněte, případně doplňte):

Specifikace problému (dle potřeby):

Podpora ze strany zákonných zástupců		Podpora ze strany školy	
kontrola školních výsledků dítěte	X	komunikace se žákem	X
dohled nad pravidelnou přípravou do školy, pomoc pro dosahování lepších školních výsledků	X	komunikace s rodiči	X
dohled nad docházkou dítěte do školy		nácvik potřebných dovedností žáka	X
dohled nad hygienou		respektování individuálních potřeb žáka	X
zajištění potřebných pomůcek do školy		vyhledávání pozitivních výkonů žáka	X
komunikace se školou	X	jiné: Konzultace se žáky, rodiči	X
jiné:		jiné:	
jiné:		jiné:	
jiné:		jiné:	

Škola dává žákům příležitost ke zlepšení prospěchu, má nastavený systém sledování vývoje hodnocení jednotlivých žáků, analyzování příčin eventuálního neúspěchu a nastavení podpory žáka.

Žákům s rizikem neúspěšnosti ve vzdělávání na základě výsledků pedagogické diagnostiky nabízí škola účinnou podporu, spolupráci s rodiči, ŠPZ, nabízí doučování a pedagogickou intervenci.

Škola provedla individuální analýzu příčin školního neúspěchu a chce společně se zákonnými zástupci stanovit opatření, která povedou ke zlepšení výsledků vzdělávání žáka.

Faktory ovlivňující úspěch či neúspěch žáka:

- Osobnost dítěte – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy chování, zdravotní komplikace, snížené nadání pro určitý předmět
- Rodinné zázemí v kulturně odlišných podmínkách – jiný hodnotový žebříček, jazyková bariéra
- Rodinné prostředí s nedostatečným zájmem o školu a školní dění – nedostatek motivačních impulzů, negativní postoj rodičů směrem ke škole
- Rodinné prostředí zaměřené na výkon nebo příliš ochranné
- Vztahy ve škole a mezi vrstevníky – (ne)příznivé sociální klima

Úspěch žáka ve škole nezávisí jenom na jeho schopnostech, ale i na jeho sebehodnocení a míře sebedůvěry. Důležité je, aby dítě mělo k sobě kladný vztah a dostatečně si uvědomovalo svoji vlastní důležitost a jedinečnost; takový přístup pak výrazně kladně ovlivňuje jeho postoj ke školní práci.

Základem úspěchu je dostatečné množství sebedůvěry, které umožňuje dítěti pracovat na úrovni, která odpovídá jeho schopnostem. Naopak nízká míra sebedůvěry brání dosažení očekávaných výsledků. Děti s nízkou sebedůvěrou bývají nejisté, mívají velké obavy z případného selhání a tím mají i větší sklon k různým úzkostem. A každé dítě má, dle svých možností, potřebu zažívat úspěch.

Špatné sebehodnocení je příčinou toho, že dítě přestává usilovat o dobrý prospěch ve škole a na školní práci rezignuje. Důsledkem selhání žáka a zhoršení jeho prospěchu může být jednak špatný postoj ke škole nebo také nedostatek motivace. Rodič může schopnosti dítěte podceňovat, ale naopak i přeceňovat. Jestliže rodiče kladou na dítě nepřiměřené požadavky, dochází pak k opakovanému selhávání a projevené zklamání rodičů pak dítě velmi snadno projektuje do názoru a pohledu na sebe sama, čímž dochází k dalšímu oslabování sebedůvěry.

Další popis situace:

_Popis výsledku jednání, dohodnutá opatření:

Poskytování podpůrných opatření (formy a metody práce), vytváření plánu

Škola:

Každý vyučující je seznámen s individuálními potřebami a schopnostmi žáka, s těmito informacemi pracuje se žákem v hodinách a klade na něj přiměřené nároky odpovídající jeho schopnostem a dovednostem. Ve škole probíhá úzká spolupráce třídních učitelů a vyučujících ve třídě.

Na webu školy v dokumentech má zveřejněný školní řád, pravidla hodnocení výsledků vzdělávání, program poradenských služeb, kontakty na pracovníky, především na školní psycholožku PhDr. Balatovou 775306838, obecnou koncepci domácí přípravy. Ve vyučovacích předmětech je uvedena opět koncepce domácí přípravy pro jednotlivé předměty. V žakovských průkazech jsou uvedeny termíny konzultací učitelů, každý učitel si ještě individuálně upřesňuje nabídku konzultací.

Doporučujeme zajistit doučování, vhodné je využívat studenty středních škol.

Zákonní zástupci:

Pravidelně (denně) kontrolují domácí přípravu dítěte na vyučování, vypracovávání zadaných domácích prací, které slouží k upevnění učiva. V případě problémů při domácí přípravě mohou požádat vyučujícího o užší spolupráci.

Možné formy a metody práce:

- stanovení přiměřeného obsahu učiva – učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním)
- zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva
- zadání práce pro domácí přípravu
- dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem
- možnost plnit zadané úkoly v rámci volných hodin ve škole, možnost doučování
- užívání podpůrných aktivit
- oznámení písemné práce dopředu
- stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva
- možnost opakovaného opravného pokusu
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva

Funkčnost poskytovaných podpůrných opatření je ve stanovené době vyhodnocována.

Další popis situace:

Termín kontrolního setkání:

DOPORUČENÍ PŘÍSLUŠNÝCH PRACOVNÍKŮ

Pozice	Jméno	Podpis
žákyně/ žák		
zákonný zástupce žákyně/žáka		
za školu: Třídní učitel		
Výchovný poradce	Mgr. Iva Mláková	
	Mgr. Eva Marešová	
Metodik prevence	Ing., Bc. Jitka Moosová	
Psycholog	PhDr. Anna Balatová	
Zástupce ředitele	Mgr. Hana Mikulcová	
	Ing., Bc. Jitka Moosová	